

یَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

جمعه، ۲۷ فوریه ۲۰۱۵ ۰۶:۵۸ ب.ظ

جزء	تجزیه	ترکیب
یَوْمَ	اسم، مفرد، مذکر، جامد، نکره، معرب، صحیح الآخر، منصرف	ظرف زمان
لا	حرف، نافی، غیرعامل، مبنی بر سکون،	-
يَنْفَعُ	فعل، مضارع، صیغه یک، ثلاثی مجرد، صحیح و سالم، متعدی، معرب	فعل مضارع مجهول منفی
مالٌ	اسم، مفرد، مذکر، جامد، نکره، معرب، صحیح الآخر، منصرف	فاعل و مرفوع
و	حرف، عطف، غیرعامل	-
لا	حرف، زائده برای تأکید نفی، غیرعامل، مبنی بر سکون	-
بنونَ	اسم، ملحق به جمع مذکر سالم (۱) ، جامد، نکره، معرب، صحیح الآخر، منصرف	معطوف به مالٌ و علامت رفعش به واو است زیرا ملحق به جمع مذکر سالم است
إِلَّا	حرف استثناء، در عامل بودن یا نبودن اِلَّا اختلاف است، مبنی بر سکون	-
مَنْ	اسم، موصول، معرفة (۲) ، مبنی	مستثنی و محلاً منصوب
آتَى	فعل، ماضی، صیغه یک، ثلاثی مجرد، مهموز و ناقص یایی، متعدی، معلوم، مبنی	فعل ماضی و فاعل هو مستتر و عائد به موصول من
اللَّهِ	اسم، مفرد، مذکر، معرفه به علمیت یا معرفه به ال، جامد، معرب، صحیح الآخر و منصرف	مفعول به و منصوب
بِ	حرف جرّ، عامل، مبنی بر کسر	-
قَلْبٍ	اسم، مفرد، مذکر، جامد، نکره، معرب، صحیح الآخر، منصرف	مجرور به حرف جر و جار و مجرور متعلق به اتی
سَلِيمٍ	اسم، مفرد، مذکر، مشتق و اسم مبالغه (۳) ، نکره، معرب، صحیح الآخر، منصرف	نعت برای قلب

★ (۱) جمع مذکر سالم:

جمع مذکر سالم؛ جمعی است که در مفرد آن تغییری داده نمی شود و تنها علامت های «وَنَ» و «بِنَ» مفتوح به آخر آن افزوده می شود مانند: مؤمنین، مسلمون.
«ون» نشان جمع در حالت رفع و «ین» علامت جمع در حالت نصب و جر است.

ملحق به جمع مذکر سالم:

کلماتی هستند که اعراب جمع مذکر را می گیرند اما شرایط جمع مذکر سالم را ندارند دانشمندان علم نحو این گونه اسماء را ملحق به جمع مذکر سالم نامیده اند و مشهورترین آن ها عبارت است از کلماتی که معنای جمع دارند و مفردی از خود ندارند مانند: «أولو» و «عالمون» (جمع عالم) و «اعداد عقود» مانند «عشرون» و «ثلاثون» و «أربعون» تا «تسعون» و کلماتی نظیر «بنون» و «أرضون» و «ستون»، «علیون»، که ملحق به جمع محسوب می شوند.

(۲) معارف شش بود، مضمراً اضافه *** علم، ذوالام، موصول و اشاره

(۳) اسم مبالغه:

اسمی است که بر انجام دهنده کاری یا دارنده صفتی در حد زیاد دلالت می کند مانند:

قَتَّال (بسیار کُشنده)، وَهَّاب (بسیار بخشنده)

خَدُّوم (بسیار خدمت گذار)، رَحِيم (بسیار مهربان)

به اسم مبالغه، صیغه مبالغه نیز گفته می شود.

اوزان اسم مبالغه

اسم مبالغه نیز مانند صفت مشبیه، قاعده و وزن مشخصی ندارد و معمولاً بریکی از اوزان ذیل می آید:

1. **فَعَّال**، مانند: رَزَّاق (بسیار روزی دهنده)، تَوَّاب (بسیار توبه کننده)

2. **فُعُول**، مانند: سُبُوح (بسیار پاک)، قُدُوس (بسیار منزّه)

3. **فِعِيل**، مانند: صِدِّيق (بسیار راستگو)، سَكِيَّت (پر سکوت)

4. **مَفْعَال**، مانند: مَكْتَنَّا (پرگو)، مَفْضَال (پر فضیلت)

5. **مَفْعِيل**، مانند: مَسْكِين (بسیار درمانده)، مَنطِيق (بسیار سخنور)

6. **فُعَلَّة**، مانند: هُمَزَّة (بسیار نکوهش گر)، لَمَزَّة (بسیار عیب جو)

7. **فُعُول**، مانند: اُكُول (پرخور)، خَدُّوم (بسیار خدمتگذار)

8. **فَعِيل**، مانند: رَحِيم (بسیار مهربان)، عَلِيم (بسیار دانا)، سَلِيم (بسیار سالم)

نکته:

صیغه مذکر و مؤنث در اسم مبالغه معمولاً یکسان است و گاهی در آخر آن تایی (ة) آورده می شود که دلالت بر

کثرت مبالغه دارد مانند:

عَلَّامَة (بسیار بسیار دانا)، فَهَّامَة (بسیار بسیار با فهم)

نکته:

تفاوت اسم مبالغه و صفت مشبیه در این است که اسم مبالغه بیان گر وجود صفتی در یک فرد بیش از صفت

مشبیه است.